

3-dik Szám.

NEMZETI
TÁRSALKODÓ

Januarius 19dik napján 1836.

A' MILYEN A' VILÁG.

(végzet).

„Kedves Nugent úr, ma nagyon szomorúnak látszik,“ így szóla Nelmore ezredes, ifiu barátját lesütött szemekkel sétálva találván a' st. James Párkban.

„Szerencsétlen elégedetlen vagyok, elhomályosult az életnek tündöklő színe;“ felelé Nugent sohajtva.

„Gondolkozásba merült emberrel nagyon szeretek egybe találkozni; mond az ezredes; „sétáljunk tovább ketten, 's ebédeljünk együtt, az én nőtelen asztalomnál. Minap megtagadá kéresemet; leszek-e szerencsésebb ezúttal?

„Igen silány multságára fogok lenni,“ visszánozó Nugent, „de szivességét köszönöm, 's örömet elfogadom hívását.“

Nelmore ezredes ötven egynehány esztendőket számlált. Életében sok nyomoruságot látta, 's az életnek darabos oldalaival ösmeretes volt. De nem szenvedett 's nem élt hiában. Ő nem vala theoreticus, 's nem akart philosophnak láttatni; de megelégtült kevés vagyonával, a' társaságot kedvelte magányos élete mellett, figyelmező volt,

bár a' tanulással soha fel nem hagyott; 's mindenek felett a' jó tettek minden nemeiben igen sokat munkálkodott, éppen mivel semmi különös rendszerhez nem kötötte magát.

„Ugy van,“ így szóla Nugent, midőn ebéd után együtt üldögelének, 's a' fiatal ember előterjeszté az idősbnek, atyja legszorosabb barátjának, mind azt, a' mit a' legpéldátlanabb szerencsétlenségnek lenni vélt, — mi után ismételte Balfour hitszegéseit, Károlina hűtelenségét, 's Gilpin gaz tetteit — „Ugy van,“ monda, „már most látom tévelygésemet; az emberi nemet nem szeretem többé; a' világ szeretetében barátságában egyenességében vagy erkölcsében többé nem helyezem bizodalmomat; nyílt szívvvel többé nem engedem által magamat e' gaz emberek egyetemének; nem kerülöm ugyan, de megvetem az emberi nemet.“

Nelmore mosolygott. „Vegye kalapját, ifjú barátom, 's jöjjön velem látogatóba valahová; — na, semmi melegség; csak egy öreg asszonyhoz fogunk menni, ki nekem engedelmet adott, ebédutánként egy findsia teát inni nála.“ Nugent vonakodott, de végre megegyezék. A' két ember egy kis házhoz ballagott a' Regent's Parkon. Egy nappali szobába bocsáttatának-bé, hol egy világtalan öreg asszonyt találtak, kinek arczúlatá derült, bánása szívet nyerő vala.

„'S hogy van az asszonyságod fia?“ kérdezé Nelmore, mi után a' köszönetéseknek vége volt; „látta őt mostanság?“

„Láttam-e mostanság! hiszen Uraságod jól tudja, hogy ritkán múlik-el egy nap, melyen vagy meg ne látogatna, vagy ne írna nekem. Azon szerencsétlenség óta, mely engemet vaksággal látogatott, jóllehet ő tőlem semmit sem remélhet, jóllehet özvegyi tartásom miatt terhére

kelletik lennem olyan szűk jövedelmű 's a' világban annyit forgó fiannak; de ha leggazdagabb anya volnék az Angol honban, 's minden vagyon az én rendelkezésem alatt állana, még akkor sem lehetne jobb és figyelmezőbb irántam. Kész érettem a' legvigabb társaságot elhagyni, hozzám jó, 's olvas nekem, ha bár mi kevéséssé rosszul érzem magamat, vagy kedvetlen vagyok; lovait is eladta, csak hogy Blandly kisasszonyt fizethesse; mivel saját jövedelmem nem jutott annyi fizetésnek megadására, mennyit egy ilyen tökéletes klávirosné kívánt, hogy múlató társam legyen. Uraságod tudja, hogy a' muzsika most egyedüli élelményem. Oh, valóban ő minden fiak példája lehet — a' világ őt kicsapongónak szívetlen embernek tartja; de ha láthatnák milyen jó indulatu hozzám! — így kiálta-fel az öreg anya, kezeit össze fogván, 's könnyeket hullatván szeméből. Nugent elérzékenyült; ezredesünk biztatá az asszonyt, hogy folytassa szavait; 's Nugent azt gondolá, soha kellemesb órát nem töltött, mint e' szerető fiúnak dicséreteit egy anyától hallgatva. —

„Oh, Nelmore,“ monda Nugent, kijövé a' háztól, „mennyivel bölcsebb volt az úr, mint én valék; milyen okosan tudta választani barátjait. Mit nem adnék egy ilyen barát birtokáért, a' milyen ez a' jó fiu lehet. De nem is mondá meg nevét az öreg asszonynak.“

„Legyen csak türedelemmel,“ mondá az ezredes, „még egy helyre kell mennünk.“

Nelmore egy mellék utszába téré-bé, 's egy kis kunyhónál békopogtatott. Egy asszony, kis gyermekével karján, megnyitá az ajtót, 's Nugent a' vidám szegénység azon jeleneteinek egyikében lelé magát, melyeket oly kedvök telve szemlélnék a' gazdagok.

„Aha!“ monda Nelmore, körül tekintvén, „most, látom, elég kényelmes lakása van az asszonynak; jóltévője nem csak félig meddig nyújtotta segedelmét.“

„Az ég áldása legyen rajta, nem! Oh, ha meggondolom, mi nyomoruságban él ő maga is, mennyiszor szorúlt-meg pénz dolgában, mintrá-galmaztatik a' világtól, ki nem fejezhetem, milyen hálaival vagyok iránta, milyen hálaival kell iránta lennem: Ön magát megfosztotta, hogy min-ket táplálhasson, egyedül csak azért, mivel ifu-ságában ösmérte férjemet.“

Ezredesünk időt engedett az asszonynak, hogy magát kibeszéllhesse. Nugent szeméit törölte, 's erszényét az asszonynál hagyá. „Ki az a' bámulándó, magát megtagadó férfi?“ monda, midőn megint az utszán valának. „Ő is nyomoruságban él, — szeretnék rajta segíteni! Oh, Nelmore, újra megbékéltet a' világgal. Által látom szándékát, miért vezetett engem ide; vannak jó emberek is a' roszak mellett. Nem minden ember Balfour vagy Gilpin! De nevét — a' nevét kérem e' szegény háznép jóltévőjének!“

„Várjon még,“ mond ezredesünk, a' mint egy tágosabb utszába fordulának; „milyen szerencse; éppen egy jó asszonyt látok, kivel találkozni kívántam. Nős, Johnsonné asszonyom,“ így szólita-meg egy magas csinos közép idejü tisztas asszonyt, a' ki, egy kosárral karján, most jöve ki egy veteményes boltból; „látom, új hivatalában foglalatoskodik, 's konyhára valókat vásárol. 'S hogy van az ifu asszonyság?“

„Igen jól, 's örülök, hogy ezt felelhetem. Uraságod is, reméllem, jól van?“

„Igen is a' hosszú fársáng tivornyáihoz képest, elég jól vagyok. De gondolom, fiatal asz-

szonykája most is mindig jó kedvü 's érzéketlen — csak a' divat után jár, mit? "

„Uram!“ felele az asszony, büszkén tekintve fel, „jobb asszony sincs a' világon, mint az enyim; én ösmértem őt, mikor még csak ekkora volt!

„Mit? 's ugyan jó szívü volna?“ mond, az ezredes gúnyolódva.

„Jó szívü! — úgy hiszem, lehetetlen volna neki, csak egy kemény szót is szólani valakihez. A' föld soha szelidebb csendesebb lelket nem hordozott.

„Mit, ne volna érzéketlen? már e' sok!

„Érzéketlen! — maga dajkált engemet, mikor lábomat a' grádicson eltörtem, 's minden estve, mi előtt akarmely multságba kiment volna, szobámba jött, édesen mosolyogva, hogy lássa, nincsen-e valamire szükségem.“

„'S azt hiszi tehát, hogy jó feleség válik belőle? pedig nem igen vala szerelmes, mikor férjhez ment.“

„Volt-e, nem-e, arról nem tudok semmit; de tudom bizonyosan, hogy szüntelen azon igyekszik, miként férje kívánatit kitalálja, 's éppen ma reggel hallottam, hogy az úr ezt monda öcscsének: Arthur, ha tudnád, mi kincset bírok én!“

„Igaza van az asszonynak;“ monda Nelmore, újra természeti maga viseletét vévén-fel; egyedül csak azon gyönyörüséért szólottam, hogy lássam, miként tudja védelmezni asszonyát; ő valóban egy derék asszony — már most jó éjszakát kívánok.“

„Ezt az asszonyt valaha láttam,“ monda Nugent, „de nem tudnám megmondani, hól; úgy látszik, gazdasszony valamely háznál.“

„Úgy van.“

„Mi kedves dolog a' nagy világban egy derék asszony felől hallani; folytatá Nugent, fel-

sohajtvá; „Szemmel látható vala, hogy a' jámbor cseléd őszinte volt asszonya dicséretében. Boldog férj, akar ki legyen!

Már most az ezerezes házához értek. „Csak e' lapot engedje felolvasnom,“ így szóla Nelmore, egy francia philosoph könyvét felnyitva; „s mivel kiejtésem nem olyan mint egy született francziáé, legyen szabad lefordítani szavait, olvastomban.

„Hogy szerethessük az emberi nemet — keveset várjunk tőlek; hogy bosszuság nélkül nézhessük hibáikat, szoktatni kell magunkat, nekik megbocsátani, 's eszünkben tartani, hogy a' bocsánat olyan igazság, melyet a' bölcseségtől megkivánni joga van a' gyarló emberiségnek. Semmi jobban a' bocsánatra nem indít bennünket, 's arra hogy sziveinket a' gyűlölség előtt bezárjuk, 's egy ember szerető szelid erkölcsiség elveinek felnyissuk, mint az emberi szívnek méjj ösmérete. Innen, a' legbölcsebb emberek mindenkor a' legengedékenyebbek.“ 'sat.

„S már most, ifju barátom, készítse magát egy meglepetésre. Az a' jó ifju, kit annyira bámula, — kinek barátságát óhajtotta megnyerni nem más, hanem kapitány Balfour; — az a' nemes szívü magát megtagadó férfi, kit nagy lelküleg felsegíteni szándékozik, nem más hanem Gilpin úr; — 's azon fiatal asszonyság, ki képes egészsége szépsége multságai hódításainak önzületében, cselédjét beteg ágyában meglátogatni, 's kiben egy kincset fedez-fel férje, — nem más, hanem Lennox Károlina!“

„Nagy Isten!“ felkiálta Nugent, „mit kell tehát hinnem? varázslat üzött-e 'játékot eszemmel? 's Balfour Gilpin és Lennox Károlina végre még a' tökéletesség remekjei?“

„Valóban nem, sőt attól igen is távol ál-

lanak: Balfour egy rendetlen életü gondatlan ember, ingadékony erkölcsű, 's a' becsületességnek nem igen magas példánya: látá, hogy ifju barátomnak a' tapasztalást jól megfizetni volt elrendeltetése; látá hogy egytől vagy mástól kifosztatnia kellett; 's úgy gondolkozék, hogy a' nyereséget jobb lesz nem engedni másnak. Később nevette költségeit, nem azért, mintha barátomat megvetette volna, hanem a' mely világban ő él, minden ember kaczag a' maga ösmeretségein. Lennox Károlina barátom uramban egy kedve szerénti férjet látott; sőt bizonyos vagyok benne hogy igazi becsüléssel viseltetett barátomhoz, de egész életében arra tanított, hogy lovat szerket, gazdagságot, karzatot szerelemnél jobbnak tartson. Nem tudott ellent állani azon kísértésnek, hogy Austerly marquisé legyen, — száz közül egy leány sem tudna; — de azért ő szelid és jó lelkü marad, 's derék asszony, jámbor feleség lehet. Gilpin hármok között a' legrosszabb példány. Gilpin kétségen kívül gazember; de Gilpin kétségen kívül nyomoruságban él. Hihetőleg, sajnálva ment reá, hogy barátomat megtámodja, ki vele gazdag jótéteményeit érezteté; de talán a' tudománytár tőle, különben szűk agyutól, egyebet rágalomnál el nem fogadott. Ne gondolja, hogy gonosz indulatból háládatlanságból, vagy pajkosságból költ volna ki barátom ellen; hanem kikele tíz aranyokért. Még is Gilpin olyan ember, hogy az apjától ha elorozna tíz aranyat, azon pillantat örömeben ötöt kész lenne egy koldusnak adni. A' jelen esetben jobb érzéstől indittaték: gyermekkori barátjának tett szolgálatot — kevés ember felejtkezik-el ezen fiatalági lánczokról, ha mást el is tép. Barátom uramnak tévelygése nem azon egy oldalú balvéleményben állott, hogy a' legrosszabb embereket

a' legrosszabbaknak tartotta; hanem azon kettős tévedésben, hogy a' mindennapi embereket most a' legjobbaknak majd a' legrosszabbaknak vélte; hogy azt, a' ki nagyon mulatságos ösmérője lehet vala, legbiztosabb barátjává tette; — hogy a' nyomoruságban lévő embert szükségképen érdemes embernek is tartotta; — hogy egy jó szivű szép leányt az emberi természet felmagasztalt remekének lenni hitt. Később meg az ellenkező túlságba volt esendő, éppen oly választás nélkül a' gyanakodásban, mint előbb a' hiedelemben. Szeretném, ha azzal hízkelhetném magamnak, hogy a' kettő közt e' veszedelmesebb tévelygésből kimentettem!“

„Kimentett, édes Nelmoreom; — 's már most kérem, adja nekem által Philosophusát!“

„Örömet; hanem egyetlen egy rövid maxima feléri mind azt, valamire minden Philosophjai taníthatják; mert a' Philosophok róla csak szélesebben értekezhetnek; a' maxima nagyon egyszerű, 's ebből áll; **VEDD A' VILÁGOT A' MILYEN!**“

K. L.

AZ INSTRUCTIOI BIZTOSSÁG TUDOSÍTÁSA FIESCHIRŐL 'S VÁD ALÁ VETETT TÁRSAIRÓL.

(folytatás)

Midőn kérdés tőle vannak-e büntársai azt vélék hogy jeladással igenli a' kérdést; újra meg szólíták, 's ekkor tiszta igent monda, de senkit sem akara megnevezni. A' vizsgáló bíró továbbá így folytatá kérdéseit: „Talán a' republikánusok voltak ezen incselkedés kovácsai?“ Kétségesnek látszó jeladások után, tiszta igennel felelt. Mivel

testi szenvedései melyekkel küzdött még mind kétségben tarták ezen feleletek valódi értelmére nézve, a' következő kérdést intézé hozzá: „Talán a' legitimisták valának az öszveesküvés szerzői?“ Erre nem felelt. — Adtak pénzt Önnek?“ Halgatás. — A' bévádlott rosszul léte ismét félbe szakasztatá a' vallatást. Orvost hívának egy fertálykor a' kilenczre. Félkilenczkor újra kezdődék a' vizsgálat az orvos jelenlétében sőt közbe vetése által. A' bévádlott azt felelé hogy Girard Jakabnak hívják, hogy Lodèveből való 's felesége és fia ott laknak. Az orvosok jelentvén hogy a' vallatás folytatása gyengíti a' beteget, és hogy nincs veszedelem a' halasztásban, bérekeszték a' jegyző könyvet estve 10 óra tájban, 's a' folytatást más nap (29) kilencz órára halaszták. A' rendelt orára jobban volt és beszélhetett a' fogoly. Nyilatkozá, hogy Girard József Ferencznek 's nem Jakabnak hívják, 59 éves, mesterségére nézve mechanicus és Párizsban lakik Boulevard du Temple Nr. 50. Midőn a' bíró vétke iszonyatosságát elébe terjeszté, így kiálta-fel: „Én szerencsétlen! nyomorult!... Nincs semmi reményem!... Szolgálhatok még valamibe!... majd meglátjuk!... Bánom hogy cselekedtem!“ A' pecsétőr úr jelen vala, 's a' vizsgáló bíróval együtt inté és nogatá az igazság megvallására. De minden unszólásra csak ezen 's ezekhez hasonló töredezett szókkal felelt: „Valamit talán elfogok halgatni... Senkit sem nevezek meg, senkit sem adok-el... vétkem erősb vala eszemnél.“ Midőn kérdék hogy politikai írások, ujságok nem szolgáltak-e feje megzavarására 's nem ingerelték-e a' vétekre, eleinté azt felelé: „Nem igen“ További megfontolásra „Igent“ monda. Aztán azt tevé hozzá, hogy fanatizálták 's a' Transnonaini útszai 's lyoni esetekről szóla.“ — Ezután

hosszadalmas megvizsgálása következik azon kérdésnek egyedül volt-e a' szobában a' pokolerőmív elsütésekor: mit igenel a' tudósítás. „A' vizsgálatból némi bizonyossággal kitetszik, hogy fegyveres és rossz czélzatu emberek állának elszorva a' Boulevard különböző pontjain nevezetesen a' Boulevard du Temple közelében.“ Azután Girardnak felyebb említett látogatói vétetnek szóba. Ugy nevezett nagy bátyja, mintegy 60 éves ember ajánlá magát kezesnek szállása kifogadásakor. — Három barátnéi közül az egyik kancsalnak vagy félszeműnek íratik-le, ki finom némü mosóné lett volna; a' másik barnának 's rendszerént gyászba öltözöttnek; a' hármadik lyoni-nak adá-ki magát 's rend szerént kalapot visele. Jul. 28dika előtt 3—4 nappal egy nehéz nagy koffer érkezék Girard számára, melyet a' feleségtől jötnék monda. Jul. 28dikán reggel maga elviteté azon koffert.“ Ezen elhiresedett koffer utazásai aprólékosan leíratnak, melynek nyomai csakugyan mindég Moreyra egy komet készítőre 's Lassave Ninára vezettek. Az utóbbinál találák meg aug. 2dikán. Épen éltétől akará megfosztani magát, midőn a' rendörség bélépék. Felöltőjében talált papiros darabon utolsó bucsuja vala Moreytól, kinek szemére hányá, hogy Fieschinek tett ígérete ellenére őt elhagyta. (Morey azonban elfogaték). A' tudósítás ily formán szedi öszve a' resultatumokat. A' magát Girardnak nevező individuum Jardin du roi fertályban Fieschi név alatt ismertetik; szoros viszonyban áll Morey nyergessel és Lassave Ninával; hogy szállására a' koffer odavitele után jul. 25dikén deszka 's kalapács ütés lármája hallatszott, mi nagy hihetőséggel az erőmív felállításakor volt, hogy tehát a' koffer a' mérészettel egybefüggésben van, 's ennél fogva vizsgálasra méltó vala honnan jött, 's

mi volt benne azon napon midőn Girardhoz vi-
vék. — Kijött az is hogy a' puska-csőket Bury
nevü fegyver kovácsnál vették. Itt egy ismeret-
len (Fieschi) felpénzzel rendelé-meg 's jul. 23di-
kán u. m. szombaton ment utánok. 25dikén egy
kofferbe raká a' csőt, megíratá a' contot, 's azt
mondá hogy őt Alexisnek hívják. Meunier, fegy-
ver kovács és Pierron, kocsis megismérék Girard-
ban azt az ismeretlent, ki az elsőtől csövet ki-
vánt, 's a' másiktól a' kofferrel Charlot és Van-
damme utszák szegletére vezetett. Bury, Bu-
ryné és Bondet hasonlólag megismerték benne a'
szembezéskor (confrontatio) azt a' ki Alexis név
alatt a' csövet átvette. Buryné megismerte a' Las-
save Ninánál talált koffert. Ezt Fieschi a' Temp-
lenél Beaumont zsibárusnál vette egy emberrel,
a' kinek laírása Moreyre illik. — Az az ember
kik Girard nagybátyjának neveze eleinte nagyon
ritkán ment hozzá, de a' jul. 28dikát megelőző
napon gyakran volt nála, bészarkozva, midőn a'
kapusné Lassave Ninát sem bocsátá Girardhoz. —
Ezen személyről is bővebb adatok következnek,
's úgy látszik, hogy az egész szándékról nagyon
homályos sejdítései valának. „Lassave Nina állit-
ja, hogy a' fakészületet, deszkákat 'sat. látta a'
fálnál jobb kézre, de Fieschi mindég azt mon-
dá hogy sinór készítésre valók 's neki (Niná-
nak) nem volna semmi köze vele 'sat. Nina meg
van győződve hogy a' tőle látott fa darabok a'
pokol erőmív készítésére szolgáltak. Jul. 26dikán
ajánlá Fieschi Lassave Ninának, hogy az innep-
lések alatt ne jöne Párizsba, „mert zűrzavar lesz,
's szeretné őt ott nem látni.“ Mivel emez rajta
volt hogy oda jöjjen, fenyegeté hogy ajtaja zár-
va lesz előtte, e' mellett haragos és elfogult ar-
czat mütata; de barátnéjának erre tett megjegy-
zésére nem akart bővebb magyarázatba ereszked-

ni. Valójában nem is bocsátá hozzá a' kapusné, azt adván okúl, hogy a' nagybátyjával bé van zárkozva; Nina egy barátnéjához rendelé (Messelley utsza 65. szám) 's maga is oda mene, de nem találván otthon visszatére 's nyugtalanul a' ház körül sompordált, ha valahol megláthatná. Meg is pillantá nem messze, a' Theatre Ambigue felé egy kávé szin alatt Moreyval ülve; ez mintegy fél kettőkor lehet délután; sert ivának együtt. Fieschi mihelyt meglátta hozzá ment, mentette magát hogy az előtti nap nem látogattam meg, bévivé a' szállása udvarára 's rövid ideig fecsegték együtt. Ekkor elbocsátá, ujjitva tilalmát, hogy hozzá ne jöjjön. Arcza még komorabb vala mint elébb. 3 órakor egybekerült Ninával a' barátnéjánál; de alig mulatott egy két pillantatott. Nem akarta Ninát várni, hanem monda neki, „majd holnap elviszlek a' Salpetriereből (hol dolgozott) várj ott reám délfelé.“ „Utánnunk nézett, azt mondja Nina, a' mint elmentünk, 's ez a' tekintet utolsó bucsuja vala gondolatjában.“ Valóban utóljára is látá Fieschi ekkor őt. Midőn más nap hallá hogy a' Mille Colones czimű kávéház melletti ház harmadik emeletéből a' királyra löttek borzasztó sejtés fogta-el, 's Fieschi elfogult magavisilete nem hagyá kétségben, hogy ő a' vétkes. Oda menvén megmutaták az ablakokat, melyeket Fieschiéinek ismere, 's hallá hogy ő megöletett volna. Gyámoltalansága érzése, (mint hogy annyától elhagyatva csak Fieschi volt segédje) 's az ettől véghez vitt vétek iszonyúsága úgy elfogák, hogy közel volt az ájuláshoz. Félt hogy őt is elfogják mint Fieschi kedvesét 's hogy elvonhassa magát öszveszedé mindenét a' Salpetriereben 's egy barátnéjához menvén ott hált. Másnap egy mont de piété-i biztosnál zálogba teve holmit 5 frankért, 's Fieschinek egy még

áprilisben adott tanácsát követve Pepin úrhoz mene. Madame Pepin kit egyedül találta otthon hidegen fogadá 's azt mondá röviden hogy sem Fieschit sem Girardot nem ismeri. Ekkor eltökéllé, hogy Moreyhoz menyen, mást nem ismerve Fieschi barátjai közül. Ezt megtalálá 's könyözönök közt szólítá-meg. Morey a' dologban egészen tudatlannak akará szinleni magát, de midőn Nina mondá hogy együtt látá Fieschivel a' Boulevardon egy kávéházban megadá magát, 's egy harmadik helyre rendelé találkozásra. Lassa-va Nina későbbi vallomása szerint Morey egy Fieschi volt leveles táskáját, melyben ennek korábbi megíteltetéseit tárgyazó levelek valának (mint mondá) az ő jelenlétében elégeté. Nina tüstént a' kijelelt helyre mene, hol Morey nem soká várata magát. Elmentek a' Barriéren kivülegy borkorcsomába, hol a' merészletről beszélgetének. Nina a' következő megjegyzést tevé: „Ugyan ügyetlenül fogtak hozzá; egy személy helyett 50-t gyilkoltak-meg. Én csak asszony vagyok, de ha Louis Philippe-t megakartam volna ölni, két pisztolyt vettem vala, egyikkel reá löttem, 's a' másikkal magamat megöltem volna.“ „Ne busuljon semmit, nem vesztett benne hogy vár, majd reá is elkerül a' sor (il descendra la garde) ezt felelé Morey. Fieschit vádlá a' terv el nem sülésével, mint a' ki három csöt maga akart megtölteni 's éppen a' pattant el, a' többit ő töltötte-meg, 's az egészet is igen későre lobbantotta fel. Továbbá mondá, hogy egy koffert fog átadni neki, 's 60 frankot szerez, melyel utazzék Lyonba 's ott adja-el a' Fieschi portékáit. Ad- dig is szállást szerez neki 's gondja lesz reá. — Szerzett is egy szobácskát neki, 's megígéré hogy két három nap alatt a' 60 frankot is elviszi, ám- bár ezt Nina nagyon rosz neven vette, azt mond-

ván, hogy Fieschi azzal biztatta, hogy Moreyben egy bizodalmas barátot találанд, 's ez csak elakarja a' nyakáról tolni. Azonban más napra hiába várá magához minthogy Moreyt az alatt elfogták, 's kétségbe esését 's ez által okozott feltételét nyilvánítja a' nála talált felyebb már említett levélke. — Lassave Virginia vagy Nina 19 éves leány Héraul't megyéből, hol atyja vámos tiszt volt. Anyja Petit Laurentia, kivel Fieschi sokáig élt, mielőtt még csaknem gyermek leányához való hajlandósága a' mint látszik megkülönbé. A' más két asszony közül egyik, kit „a' barna“ (la brune) névvel jeleltek 's a' ki gyász ruhában jára, Borquin Anna; a' másik a' Lyoninak nevezett, a' kalapos, Daunat Margit, más-kép Agarithé. Ezen leányokról, párizsi életekről, Fieschiveli viszonyokról hosszason beszél a' tudósítás. Vallatásaikból kitetszik mennyiképp változtatá nevét Fieschi. Asszonyai különböző szállásain Petitnek nevezé magát; Lesage tarka papiros gyárában, hol egy ideig dolgozott Beschernek, Bury fegyverkovácsnál 's Fournier szabónál Alexisnek; a' Boulevard du Temple-en Girardnak. Mindezek által mintegy minden nyomát elakará tüntetni 's takarni elébbi életének. —

(folytatása közelebbről).

V A L A M I.

Mi lehet helyes értelemben a' szabadság? — Nem egyéb, mint a' polgárnak ember önkényétől függetlensége. E' rendszerben a' hazafi csak a' törvénynek engedelmeskedik; a' tisztviselő törvény tolmácsa, 's annak helyébe tulajdon akaratját tennie nem lehet. A' törvénynek társas életben annak kell a' polgárra nézve lenni, mi a'

kényszerítő szükség, természeti állapotban, a' magányos emberre nézve: egy hajthatatlan, ellene szegülhetetlen hatalomnak, melyel szembe nem szállhat a' nélkül hogy léte feltételeit mind a' két viszonyban öszve ne rontsa.

Mi lehet az egyenlőség? nem egyéb, mint a' társas élet minden javaihoz és tisztségeihez az ország határiban lakó minden hazafinak, egyenlő járulhatása; de csak tehetségeinek vagy alkalmas voltának mértéke szerint, 's annak következtetésében. Egy aequatioval lehetne a' polgári egyenlőséget kifejezni, melynek első fele magában foglalná mind azon kedvező környülményeket, valamik egy személyben egyesülve vannak, a' második fele pedig az a' polgári helyzet lenne, mely az elsőbe foglalt lehetőségekhez volna illő mértékbe téve.

Társas életben tehát a' szabadság alatt nem kell a' vadak vándor életét keresni, -vagy azon jogot, hogy akarmit szabad legyen tenni; sem az egyenlőség alatt egy mindeneknél szünhetetlenül újra születő jogot, minden vagyonokhoz és tisztségekhez. Az előbbi feltétel által a' társasági kötésnek alapczikkelye sértetnék-meg, a' tulajdonnak tisztelethen tartása; az utobbi által az érdem veszténé-el minden jogát. Az ilyen szabadság maga a' természeti állapot lenne, a' fegyverkanót méreg és tömlöczök joga, következtése pedig egy elpusztított tartomány, borítva sírhalmokkal; -- és ez az egyenlőség merőben anarchia volna, vagy a' „mindenek harcza mindenek ellen.“

Az emberi nyelv ezen esetben is igen szűk lévén, a' szabadság' azon egy nevével fejezi-ki a' polgárnak függetlenségét egyes ember törvénytelen akarattjától, és azon vad embernek állapotját, ki meggondolás magábatérés nélkül zabolátlan és kártékony hajlandóságának engedi magát.

Hasonlólag az egyenlőség roszúl értve nem egyéb, mint a' szegénynek elolthatatlan gyűlölsége a' gazdag ellen, a' más vagyonának áhitása, tudatlanságnak a' lelki tehetség ellen, véteknek az erény ellen, a' sokaságnak azok elleni irigysége, kiknek érdemes őseik voltak. Az ilyen egyenlőség baromi gyűlöletes szenvedelmek' birodalma; 's az országból általa egy hydra válnék, melynek újabb meg újabb fejei szüntelen elemésztenék a' tegnap születteket.

Igen sok és igen gyászos balértelemnek elejét lehetne venni, ha a' szabadságot törvényes függetlenségnek, az egyenlőséget tehetségek' jogának neveznők; ezen értelemben a' polgár nyugodtan hordozza a' törvények boldogító nyügét, megtartván érzetét függetlenségének az ember' önkényétől vagy szenvedelmétől; 's türedelemmel adja belé magát a' helyezetébe, mertartván a' legdrágább érzést, boldogságának kezdetét, a' reményt. —

De csak bölcs népeké lehet e' szabadság. A' világ történetei mutatják, hogy a' mely népek ennek birtokában voltak, bölcseségökkel együtt vesztek-el azt; és ekkor szenvedelmek rabszolgáivá levén, csak hamar elenyésztek az anarchiában, vagy valamely zsarnoknak esének jármába, kí sokáig bünteté őket bolondságaikért.

Azonban másfelől, bárha több századokig álomba merülni lássék is a' függetlenségnek velünk született érzete, de felébred még is előbb vagy hátrább; mert még a' szolgaságban is, a' szívnek fenekén, zsarnoki szem elől rejtve, lapanganak oly rugók, melyek egy nem vélt pillantásban elhatározzák a' népet, 's a' lealacsonyított lényeket visszahelyezik azon méltóságra, melyet a' gondviselet szánt az emberi nemnek.